

**Adami Tanneri E Societate Iesv, S. Theologiæ D. Et In
Academia Ingolstad. Professoris, Theologiæ Scholasticæ
Tomus ...**

Cum triplici Indice

De Fide, Spe, Charitate, Ivstitia, Religione, caeterisq[ue] virtutibus [et]
vitijs: ac varijs hominum statibus. Secvndæ Secvndæ S. Thomæ
Aqvinatis Respondens

Tanner, Adam

Ingolstadii, 1627

II. Qualis propositio seu credibilitas obiecti fidei generatim requiratur ad
hoc, vt fides concipi poßit, & debeat.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-72877](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-72877)

15 Differt autam propositio priuata à publica, tum alijs modis, tum quod hæc per se in ijs, ad quos dirigitur, fidem supponit; illa fidem gignit, non supponit: hæc per se refertur ad initiatos fidei Sacramento; illa ad iniciandos; publicâ propositione imperatur Ecclesiæ subditis; priuatâ gignuntur subditi.

ASSERTIO V. Priuata seu particularis aliqua propositio fidei adeo singulis necessaria est ad fidem concipiendam, vt nemo planè fidem concipere possit, aut debeat, nisi sufficiens eiusmodi fidei propositio præcesserit. Ita aperte sentit S. Thomas hic cit. a. 4. ad 2. nec dissentiunt alij Doctores. Ratio est; tum quia propositio eiusmodi particularis, à quocunq; demum fiat, habet se velut propositio debita obiecti, in quod nulla ferri potest potentia, nisi eâ propositione obiecti præuiâ. Eademque est ratio approximationis debite, inter agens & patiens; sine qua velut conditione requisita ad agendum, nulla vnquam fieri potest actio. Tum quia nemo potest fide diuina quicquam credere, nisi obiectum eadem fide credibile reddatur, vti patebit dubio sequenti: hoc autem non fit sine priuata & particulari eiusmodi propositione; cuius proprium munus & intrinsecus finis est, fidem credibilem facere, vt superius dictum.

16 Neque hinc excipiendi sunt Prophete & Apostoli, quibus diuina reuelatio imediatè facta est; quamuis enim his communiter nõ fuerit necessaria propositio aliqua fidei, à reuelatione re ipsa distincta, non tamen ijs deerat propositio ab eadem reuelatione saltem ratione distincta, vt superius dictum. Quo modo etiam, communi modo loquendi, & sentiendi, dicere solemus, Prophetis & Apostolis fidem ab ipso Deo immediate, & reuelatam, & propositam fuisse; hoc est, non nude tantum assertam, sed ita vt simul etiam prudenter credibile ipsidem fieret, hoc vel illud vere à Deo reuelatum fuisse.

Dixi autem *particularis aliqua*; quia non est necesse, vt ea propositio solum fiat vni; siquidem etiam toti concioni simul fides ita credibilis reddi potest, vt accidit Act. 2. v. 42. & alibi sæpe: sed voco particularem, quæ ad singulorum credentium, seu potius creditorum aures siue mentem perueniat; quæque contra publicam propositionem Ecclesiæ quippiam definiētis distinguitur, vt dictum.

17 Atque ex his omnibus summam colligitur, varium discrimen inter reuelationem diuinam, & propositionem fidei ad credendum necessariam. Nam I. reuelatio directe & per se versatur circa obiectum materiale fidei, cui quodammodo applicat primam ac summam Dei veritatem, quæ est vltimum obiectum formale fidei; propositio autem directe & præcipue versatur circa rationem formalem obiectiuam fidei, nempe diuinam reuelationem, quam applicat intellectui credentis. II. Consequenter reuelatio diuina habet se per modum rationis formalis actu informantis obiectum materiale fidei; propositio autem solum per modum conditionis, sine qua obiectum præsertim formale fidei non sufficienter

18 nobis esset applicatum, ita vt in actu secundo exercere in nobis posset munus rationis formalis obiecti fidei. Vnde rursum III sequitur, certitudinem assensus fidei, secundum se quidem solum nisi diuina reuelatione, vtpote per se omni fide dignissima, non autem propositione, vt quæ se solum habet vt conditio, sine qua homo non posset animum applicare ad credendum hoc vel illud esse diuinitus reuelatum; quamuis hac propositione nitatur iudicium de credibilitate fidei eidem præuiâ, vt dictum. IV. Ob eandem causam fit, vt reuelatio, quæ est ratio obiectiuâ fidei, non necessario fieri debeat singulis credentibus: est enim iam satis obiecto materiali fidei applicata, modo vni alicui, v. g. Prophete, fiat: propositio autem fieri debet singulis; cum singulis necessario debeat aliquo modo notificari reuelatio, ad hoc, vt ob eam aliquid credatur. V. Reuelatio diuina necessario debet fieri nomine & auctoritate ipsius Dei; propositio autem potest fieri etiam auctoritate humana, vt supra dictum, & magis patebit dub. 4.

DVBIVM II.

Qualis propositio seu credibilitas obiecti fidei generatim requiratur ad hoc, vt fides concipi possit & debeat.

S. Thomas 2. 2. q. 1. a. 4. ad 2.

19 **E**xplicauimus dubio præcedenti, in quo consistat propositio fidei, & quam ad fidem concipiendam sit necessaria; sequitur vt declaremus, qualis ea esse debeat, ex parte obiecti & credibilitatis, ad quam conciliandam refertur. De qua re sequentes assertiones statuimus.

ASSERTIO I. Ad hoc, vt aliquis fide diuina, hoc est, propter auctoritatem Dei reuelantis credere aliquid possit, necesse est, vt ei veritas credenda proponatur tanquam diuinitus reuelata. Hæc assertio est extra controuersiam, & patet ex eo; quia cum ea, quæ per fidem diuinam creduntur, necessario credenda sint propter diuinam reuelationem, idque velut per medium cognitum, vt dictum quæst. præced. dub. 3. & 4. necesse est, vt obiectum per fidem diuinam credendum, proponatur tanquam diuinitus reuelatum.

Quo fit, vt si quis historiam vitæ Christi, aut aliam, seu veteris seu noui testamenti narrationem, infideli alicui narraret solum vt historiam humanam, ac humana fide à maioribus acceptâ, is officio proponentis fidem nequaquam satisfacturus esset; etsi libentissimo animo omnes ad assensum narrationis traherentur; siquidem hic diuina fidei assensus nequaquam esset, nec esse posset.

20 **ASSERTIO II.** Ad hoc vt fides diuina accipiatur, seu vt aliquid per diuinam fidem credi possit, necesse est, vt ei fides seu veritas credenda, tanquam reuelata diuinitus, prudenter credibilis

redda-

reddatur; adeo quidem vt sine hac propositione fide diuina credi quidpiam nec possit, nec debeat. Hæc est etiam expressa doctrina S. Thomæ hic quæst. I. artic. 4. ad 2. & communis Doctorum sententia. Ratio est; Quia primum commune est hoc omni fidei etiam humane, secundum rectam rationem adhibita, vt recte ac prudenter concipi non possit, nisi id quod credendum est, fiat prudenter credibile, iuxta illud Eccli 19. v. 4. *Qui credis cito, leuis corde est, & minorabitur*: qui locus aperte probat, recte neminem posse credere, etiam humana fide, nisi obiectum fidei prius fiat prudenter credibile. Deinde vero nec simpliciter quidem & de facto credi fide diuina quidpiam posse, nisi res credenda proponatur, tanquam prudenter credibilis fide diuina, ex hoc ipso consequenter deducitur; quia actus diuinæ fidei, tanquam supernaturalis, & à Deo inspiratus, necessario est, & esse debet, vnde quaq; bonus & reus, vt dicitur q. 6. ergo nunquam potest esse imprudens, seu vel minima leuitatis macula aspersus: ac proinde fieri nullo modo potest, vt fides concipiatur, nisi fiat prudenter credibilis.

21 Addunt aliqui, absq; prudenti iudicio credibilitatis, ideo etiam diuina fide credi nihil posse; quia alias ipsa fides esset falsitati exposita. Sed hoc non videtur firmum. Quamuis enim ipsum quidem iudicium de credibilitate fidei esset falsitati expositum, non ideo tamen esset etiam ipsa fides falsitati exposita, vt pote quæ proprie non hoc iudicio credibilitatis, sed reuelatione diuina tanquam immediata ratione credendi per se nititur.

Neq; est absurdū, id quod non est fundamentum fidei secundū se, sed conditio sine qua non, vel ratio inducens ad acceptandam fidē, fallibile esse, vt recte etiam notauit Valentia q. 1. pu. 1. §. 8. & magis patebit dub. 5. Neq; ideo vllum inde sequitur incommodum; modo cætera requisita ad sint. Nam aut id quod creditur, tanquam diuinitus reuelatum, est vere reuelatum; & tunc actus fidei in illud tendens, erit certissimus: aut vere non est à Deo reuelatum; & tunc erit nullus; tantum abest vt ideo futurus sit vnquam incertus, aut falsitati expositus.

23 ASSERTIO III. Propositio illa, ad credendum necessaria, talis etiam esse debet, vt res illa quæ proponitur, per eam euidenter credibilis fiat; ita vt homini euidenter constet res quæ proponuntur, tanquam diuinitus reuelatas esse credibiles, & secundum rectam rationem credendas. Neq; sufficit, eas quocunq; modo videri probabiliter reuelatas. Hæc est expressa doctrina S. Thomæ hic q. 1. a. 4. ad 2. vbi ait. *Ea quæ subsunt fidei, dupliciter considerari possunt. Vno modo in speciali, (sive secundum propriam materiam); & sic non possunt esse simul visa & credita. Alio modo in generali, scilicet sub communi ratione credibilis: & sic sunt visa (seu euidenter cognita) ab eo qui credit. Non enim crederet, nisi videret, ea esse credenda, vel propter euidentiam signorum, vel propter aliquid eiusmodi. Quæ verba S. Thomæ plane vim habent generalis dogmatis, nullū scilicet credere sine euidentia credibilitatis.*

Idem sentiunt comuniter discipuli S. Thomæ, speciatim Caietanus, Aragonius & Bañes ibidem etfi Capreolus in 3. dist. 31. & 32. q. vn. a. 3. ad 2. Canus apud Arragonium loc. cit. Bannes cit. a. 4. dub. 3. responf. 1. ad 3. dicant, non omnes credentes habere euidentiam credibilitatis; sed in quibusdam sufficere probabilitatem credibilitatis; dummodo non sit eum probabilitate oppositi, veluti in pueris & simplicibus; qui non videntur capaces euidentia credibilitatis. In quem sensum etiam Gregorius de Valentia q. 1. pu. 4. in fine significat, doctrinam S. Thomæ non procedere, nisi de ijs, qui virtuosè & prudenter credunt. Et addit, non omnes etiam prudenter credentes habere euidentiam credibilitatis nisi vel in actu, vel in potentia.

Idem videtur dicere Albertinus tom. 1. princ. 3. coroll. 4. n. 30. qui tamen meo iudicio, ne sibi ipsi repugnet, explicari debet de infallibilitate propositionis, iuxta ea, quæ dicemus dub. 5. quandoquidē is antea n. 27. vniuersim pronuntiauerat, ad hoc, vt fidelis credat, debere habere euidentiam iudicium practice practicum; utiq; de credendo; quod nos vocamus euidentiam iudicium credibilitatis, seu euidentiam credibilitatis: esto motiuis, quæ faciunt talem euidentiam, possit & physice, & moraliter subesse falsum, de quo infra loc. cit.

Ratio assertionis est; tum quia fidei assensus debet esse omnino firmus, & secundū rectam rationē inmutabilis, adeoq; prorsus excludens tum omnē probabilitatē credibilitatis circa oppositū, tū etiam formidīnē seu potentiā prudenter formidandi, ne forte id, quod creditur, non sit prudenter credibile, vt omnes fatentur. Atqui hoc fieri non potest, nisi res credenda fiat euidenter credibilis, modo explicato; quia si solum sit probabiliter credibilis, timeri potest, ne forte non sit credibilis prudenter, & sic potius oppositum sit credibile. Tum quia fidei assensus nō potest esse imprudens, vt dictum assert. præc. sed imprudens esset, si quis fide diuina ita firmiter & constanter assentiretur alicui veritati, quam certū non est, esse prudenter credibilem. Ergo ad fidem necessario requiritur certitudo aliqua credibilitatis. Sed talis certitudo non potest esse obscura & sine euidentia; nam certitudo cum obscuritate solum conuenit fidei, & cognitioni Theologicæ, quæ ex fide generatur; cum tamen iudicium illud credibilitatis præcedat fidem: Ergo est certitudo coniuncta euidentia.

Deniq; si obiectum fidei non sit euidenter credibile, erit tantum probabiliter credibile; hoc est probabile solum erit, id velut diuinitus reuelatum esse credibile: sed hoc iudicium ad fidem concipiendam non sufficit. Ergo &c. Maior constat. Minor probatur; tum quia cum probabili iudicio de credibilitate, stat etiam probabilitas oppositi iudicij; scilicet obiectum illud non esse prudenter credibile, propter diuinam reuelationem; quo iudicio stante, impossibile est, secundum rectam rationem, firmum & inmobilem habere assensum de obiecto ad credendum proposito; quandoquidē eo ipso potest aliquis etiam prudenter, proba-

bilitati

bilitati oppositi iudicij se conformando, iudicare, id non esse prudenter credibile. Tum quia alias posset quivis iustus, etiam sine speciali revelatione credere, fide divina, se esse in gratia: quod non est admittendum, ut dicitur etiam dub. 5. ad 2. argumentum.

27 Neq; tamen ea evidētia esse debet, quasi speculatiua, aut metaphysica; satis est, pro conditione personæ operantis, practicā quadā evidētia, cui non possit hic & nunc coniuncta esse moraliter facultas formidandi, iudicare, id quod proponitur, esse prudenter, siue secundum rectam rationem credibile; qualis evidētia etiam simplicibus facile conuenire potest, præsertim accedente lumine fidei, ut inferius dicitur; idque eo magis, quo minus illis facultas suppetere solet, inquirendi seu exequendi rationes dubitandi, quæ in contrarium alioquin adferri possent.

28 **ASSERTIO IV.** Quin imo propositio fidei etiam talis esse debet, qua non solum res ad credendum proposita, tanquā diuinitus reuelata, fiat euidenter & prudenter credibilis; sed qua etiam oppositum secundum rectam rationem profus reddatur incredibile. Ita sentiunt citati pro assertione præced. nec dissentiunt alij in oppositum relati, ut dictum.

29 Probatur assertio: quia propositio ad fidē præuia excludere, secundum rectam rationē agendo, debet omne iudiciū fidei contrariū: sed hoc iudiciū, quo iudicatur etiā contraria pars secundum rectā rationē esse credibilis, plane fidei contrariū est: ergo necesse est, per fidei propositionem hoc iudiciū excludi. Maior per se patet. Quia propositio eo tendit, ut homo secundum rectam rationem, ad hunc tantum fidei assensum eliciendum inducatur & determinetur; ita ut prudenter dissentire non possit. Minor probatur; quia per fidem diuinam necesse est, certissimo assensu vnā tantum partem determinate tanquam veram & diuinitus reuelatam credere; adeoq; hoc ipso, partem ei oppositam eadem firmitudine iudicare falsam esse: atqui vero impossibile est, ita prudenter credibile iudicari, quod determinate ac firmiter falsum creditur: Ergo iudiciū illud de credibilitate oppositi repugnat iudicio & assensui fidei.

Accedit quod quamdiu adest probabile iudiciū de credibilitate oppositi, seu quo iudicetur, oppositum esse prudenter credibile, licebit utiq; eidē etiā iudicio se conformare, iudicando scilicet id ipsum esse verū; multoq; magis dubitando an oppositum sit verum: ergo stante illo iudicio impossibile est, ut secundum rectam rationem, firmo ac inmutabili assensu, id quod credendum proponitur, verum esse credam.

30 Et confirmatur assertio primo. Quia ob hanc ipsam causam, cum in materia fidei humanæ duæ assertiones contrariæ probabiles, aut euidenter credibiles censentur ab eodē homine (vti quidem fieri posse nemo negauerit) necesse est, vtrumuis assertionis assensum seu fidē esse incertam & formidolosam; quæ quidem incertitudo & formido etsi non repugnet fidei humanæ, repugnat tamen diuinæ.

Confirmatur secundo, quia alioqui ex opposita sententia sequeretur, licitum esse credenti mutare fidē semel conceptā etiam stante sufficiente propositione fidei. Nam si contraria assertio est etiam prudenter credibilis, possum equidem ei prudenter assentiri: & quia non possum duabus propositionibus contrarijs simul assentiri, potero consequenter etiā priorē assensum abijcere. Quo fit ulterius, ut possim aut amittere habitū fidei sine vlllo peccato; quod est erroneum dicere; aut retinere fidem, cum assensu contrariæ assertionis. etiam facta sufficiente propositione fidei; quod est manifeste absurdum.

31 **ASSERTIO V.** Nihil ergo distinguendum est inter propositionem sufficientem seu requisitam ad hoc, ut aliquis possit diuina fide credere, & inter requisitam ad hoc, ut aliquis etiam teneatur credere; siquidem omnis propositio sufficiens ad posse credere, sufficit etiā ad debere credere. Hæc assertio est expressa mens & sententia S. Thomæ, & aliorum, quos hæcenus pro assertionibus præcedentibus citauimus, adeoq; comunis Theologorū, ut nec vnū quidē auctorem legerim, qui oppositum docuerit; quidquid recentior quidam Theologus inter hæc videatur distinxisse; quasi aliqua propositio sufficiat ad posse credere fidē diuinā, non vero ad debere credere, etiam loquendo secundum specificationem actus.

32 Ratio sumitur ex dictis. Quia propositio sufficiens ad posse credere fidē diuinā, debet non modo rem propositam vtique; prudenter, sed etiam euidenter credibilem facere, & ita quidem vt oppositum secundum rectam rationē plane reddatur incredibile: hoc vero cū accidit, debet sane quisque, & non tantum potest, rem ita propositam, credere, saltē quoad specificationem; imo etiam quoad exercitium actus, supposita comuni doctrina, quod fidei præceptum obliget tunc, cum primum alicui fides sufficienter proponitur, ut inferius q. 6. dicitur Ergo impossibile est, ut aliqua propositio sufficiat ad posse credere, & non simul etiam ad debere credere.

Plura hæc de re diximus quæst. præced. dub. 4. Ex quibus etiam colligitur, nunquam aliquid fide diuinā credi posse, vbi ipsi operanti, iuxta varias Doctorum sententias, dubitare licet, an aliquid sit diuinitus reuelatum, siue de fide.

33 Cæterum contra assertiones superius propositas obijcitur primo. Aut euidens esse debet, id quod proponitur credendum, credibile esse fidē diuinā, aut solum fidē humanā. Si primum dicitur, sequitur etiam euidens esse, dari fidem diuinā & supernaturalem: ex quo ulterius sequitur, id quod ita credendum proponitur, euidenter verum esse; quandoquidem euidens est, fidem diuinā ac supernaturalem non posse esse de obiecto falso. Si secundum dicitur, sequitur assensum ex tali iudicio consequentem non posse esse nisi assensum fidei humanæ, cum vtique eidem illi iudicio conformis esse debeat.

34 Respondeo, debere esse euidenter credibile fidē diuinā; non quasi absolute euidens esse debeat, id simpliciter ac per se loquendo, fidē super-

natura-

naturali ac velut à Deo reuelatum credi posse, aut debere, sed quia certe evidens esse debet, eo connitendum esse, vt velut à Deo reuelatum, diuina ac supernaturali fide credatur: cum in multis efficacius nisi ad rem quampiam efficiendam esse possit, quam tamen evidens non est reipsa & omnibus spectatis absolute fieri à contentente posse; v. g. ad aurum faciendū, ad quadraturam circuli inueniendam &c. Ita ergo etiam in proposito, tametsi evidens sit, eo connitendum esse, vt aliquid diuina ac supernaturali fide tanquam diuinitus reuelatum credatur, non tamen est evidens eiusmodi fidem, simpliciter & absolute loquendo, esse possibilem, aut necessariam, vt bene aduertit etiam Valentia q. 1. pun. 4. Eademque responsio colligitur ex S. Thoma q. 1. a. 4. ad 2. & ex tota q. 2. & q. 10. a. 1. ad 2.

35 Obijecitur secundo. Res fidei credibiles esse iudicamus per ipsam fidem, hoc ipso, quod per fidem illis tanquam motiua assentimur: ergo iudiciū hoc non prærequiritur ad ipsam fidem. Et confirmatur. Nam S. Thomas q. 1. a. 4. ad 3. ait: *lumen fidei facit videre ea, quæ creduntur*: quod de credibilitate explicat Caietanus; qui idcirco dicit, hanc euidenciam credibilitatis oriri in nobis ex ipso lumine fidei: quod etiam communiter docent alij Thomistæ, & nos inferius dub. seq. asseremus.

36 Respondetur, assensum credibilitatis duplicem esse; alium euidencem, qui disponit hominem ad assentiendum, & nititur non diuina auctoritate, sed motiuis humanis; aliū ineuidencem, qui includitur in ipso assensu fidei, adeoque nititur eadem ratione, qua ipsa fides secundum se, nimirum diuina auctoritate; qui tamen proprie non tam est assensus credibilitatis, quā ipsius veritatis credibilis. Argumentum ergo procedit de isto posteriori assensu, seu iudicio credibilitatis; de quo tamen nos minime loquimur.

Ad confirmationem respondetur primo, mentem S. Thomæ esse, eiusmodi assensum impulsivæ seu dispositivæ etiam ad fidem pertinere, nō quasi absq; impulsu fidei elici nullo modo possit; sed quia certe ipsa fides disponit hominem, vt eiusmodi iudicium facilius & promptius ferat. Sicut v. g. iudicium evidens, hic & nunc esse temperate viuendum; quod est exemplum S. Thomæ ibidem, elicitiue ad prudentiam pertinet, impulsivæ ad temperantiam: quæ per modum dispositionis facit, vt eius obiectum nobis facile conueniens appareat, iuxta illud Aristotelis 3. Ethic. c. 4. *Qualis vnusquisq; est, talis ei finis seu bonum videtur*. Atq; eodem modo loquuntur Caietanus & alij Thomistæ, quos sequitur Gregorius de Valentia q. 1. pun. 4. ad 3.

37 Respondeo secundo S. Thomā in primis loquutum esse de lumine fidei, quod cernitur in ipsa actuali inspiratione seu illuminatione fidei, spectante ad gratiam præuenientem seu excitantem, quæ sicut ad credendum plane necessaria est, ita etiam assensu fidei prior est; nullam proinde difficultatē pariens, etiam si ad fidei propositionem ac credibilitatem pertinere dicatur.

38 Tertio obijecitur. Euidenciam credibilitatis nec habere videntur omnes credentes, præsertim sim-

plices; neque vlli non credentes: cur enim alioquin non crederent? siquidem vbi est euidencia credibilitatis, cogi videtur intellectus ad assensum, saltem quoad specificationem actus. Ergo euidencia credibilitatis non prærequiritur ad fidem.

Respondetur ex dictis, negando assumptum, quo ad vtramq; partem. Omnes enim, quibus fides sufficienter proponitur, eam euidenciam habent, etiam simplices, vt dictum assert. 3. Quamuis enim simplices distincte & quasi in actu reflexo non cognoscant omnia principia & radices talis euidenciam, ac proinde nec de sua fide ita exacte rationem reddere possint (quod etiam opus non est, iuxta Eusebium l. 1. de præparat. Evangelica c. 3. Augustinum lib. 14. de Trinit. c. 1.) habent tamen, si vere credunt, saltem in actu exercito euidenciam credibilitatis; ad quam comparandam pro qualitate personarū vel temporum maiora vel minora motiua sufficiunt, vt dicitur dub. seq.

39 Neque etiam ideo illi, quibus ita fides proponitur, coguntur credere; quia euidencia hæc non est de ipsa veritate proposita ad credendum, sed solum de credibilitate eiusdem; quod videlicet secundum rectam prudentiam sit credibilis, seu credenda; cum quo assensu stat libertas non credendi: sicut moralis scientia cogit intellectum quidem, vt iudicet, honestum esse temperate viuere; at interim stat libertas temperate viuendi, aut non.

40 Quarto obijecitur. Si omne credendum perfidem diuinam euidencem credibile esse debet, sequitur omne credendum fide diuina esse evidens, seu euidencem verum: consequens autē est absurdum, vt patet ex dictis q. præced. dub. 3. & 6. Sequela probatur; quia tunc veritas rei ad credendum propositæ euidencem deduci poterit ex duabus propositionibus euidencibus, vt videre est in hoc syllogismo. Quidquid evidens est Deum velle, vt credamus, id euidencem verum est: sed omne euidencem credibile Deum euidencem vult à nobis credi, saltem quoad specificationem actus: Ergo omne euidencem credibile est euidencem verum. Maior videtur clara; quia Deus non vult, falsum credi. Minor probatur; quia quidquid euidencem credibile est, id ipsa ratio adeoq; etiam lex diuina naturalis euidencem dicit esse credendum: Ergo evidens est, Deum velle credi; quandoquidem id ipsum quod naturalis ratio & lex præcipit, etiam Deus præcipit, vt dictum suo loco de legibus.

41 Respondeo maiorē propositi syllogismi veram esse, si Deus velit aliquid credi per se, hoc est, per testificationem ab ipso Deo profectā; non autem quod per accidens, hoc est, ob testificationem aliunde inductam, Deus vult credi. Sic enim nō modo euidencem verum, sed etiam plane falsum esse, potest illud, quod evidens est Deum velle credi. Vt patet v. g. in Iudice, quem Deus euidencem vult credere in iudicio, assertioni probatæ per legitimos testes, aut alias legitimas probationes: sicut & extra iudicium quidquid à fide digno, seclusa coniectura speciali malæ fidei, asseritur, id

Deus vult credi, saltem quoad specificationem; & tamen vtrumq; potest esse falsum. Eodem igitur modo, licet evidens sit, Deum velle, vt veritates fidei credantur, ob adducta motiua, quibus fiunt euidenter credibiles, non est tamé evidens, Deum velle eas credi per se, siue ob suam testificationem euidenter cognitâ; quare nec etiam sunt euidenter veræ.

DV BIVM III.

A quo, quibusue medijs generatim fides proponi possit, aut debeat; Et an ad fidei credibilitatem etiam conferat lumen fidei.

S. Thomas 2. 2. q. 1. 2. 4. ad 2. & 3.

42 **E**xplicauimus dubio præcedenti, qualis propositio, ad fidem concipiendam requisita, esse debeat ex parte finis, seu credibilitatis, ad quâ conciliandam pertinet; sequitur, vt modum eius propositionis declarem ex parte mediourum, quibus ea propositio generatim faciendâ est. Et quia circa hæc media duo considerari possunt, nimirum proponens ipse, & motiua seu inductiua ad fidem, tum externa, tum interna, de vtriusq; generatim agendum est. Nam de motiuis externis, in specie tractandum sequenti dubio.

Quæritur igitur primo à quibusnam fides proponi debeat, vt prudenter credibilis reddatur; an à Deo, Angelis, hominibus. Responderetur assertionibus sequentibus.

43 **ASSERTIO I.** Necessarium quidem fuit, vt doctrina fidei alicui creaturæ intelligenti, seu homini, seu Angelo, immediate non solum reuelaretur, sed etiam proponeretur, adeoque credibilis redderetur ab ipso Deo. Ita Sanctus Thomas libro 3. cont. Gent. cap. 154. ex communi. Probatur: tum quia ita re ipsa accidit in primo Angelo, cui in primo creationis instanti, à nulla alia creatura potuit fides proponi, vt recte philosophatur ibidem S. Thomas. Tum quia doctrina fidei necessario debuit à Deo originem sumere. Ergo necesse erat, saltem primam creaturam, quæ postea fidem alijs proponere deberet, immediate à Deo edoceri, ita quid vt ei veritates fidei à Deo, & reuelarentur, & simul etiam credibiles seu fide diuina dignæ redderentur.

Dixi tamen, doctrina fidei, nempe secundum se & materialiter spectata. Quia non erat necesse, eam reuelationem, quæ ita alicui immediate à Deo facta & proposita est, fuisse reuelationem fidei, hoc est, obscuram, adeoque per fidem credendam. Potuit enim esse clara, & per altiore cognitionem supernaturalè, quam sit fides, esse cognita; quemadmodum in Christo accidit.

44 **ASSERTIO II.** Tametsi quidem etiam pluribus alijs subinde fides reuelata & proposita fuerit, atque etiamnum quandoq; proponi possit ab ipso Deo immediate; id tamen neq; necessarium est ad

fidem concipiendam; neq; is solet esse ordinarius & consuetus diuinæ prouidentie modus. Hæc assertio quoad rem ipsam itidem est certa, & extra controversiâ, & prima pars declaratur. Ita enim, quidquid sit de reuelationibus veteris testamenti, in nouo testamento, nides immediate reuelata, proposita, & prædicata fuit Apostolis, alijsq; Iudæis, immediate ab ipso filio Dei, iuxta illud Apostoli Heb. 1. v. 1. *Multifariam multisq; modis olim Deus loquens Patribus in Prophetis, nouissime diebus istis loquutus est nobis in Filio, quem constituit heredem vniuersorum, per quem fecit & secula.* Id ipsum credibile est nonnunquam accidere alijs Sanctis, quibus immediate à Deo subinde quædam particulatim credenda reuelantur & proponuntur. Neq; dubito, posse Deum, & apud extremos Indos nonnunquam solere, omnis humanæ propositionis absentiam & defectum, & quæ simul adferri possent motiua fidei concipiendæ, certo quodam modo ac lumine ipsius internæ reuelationis, quamuis inevidentis, supplere.

Secunda pars assertionis est de fide, contra quosdam huius temporis Sectarios, præcipue Schvvenckfeldianos & Anabaptistas, Libertinos, seu prophetas, vt vocant, illuminatos, seu potius lymphatos, qui reiecta scripturæ & Ecclesiæ auctoritate, vniuersim fidem priuatim eiusmodi reuelationibus metiri solent; quasi singulis priuatim à Deo fides reuelanda & proponenda sit; quos refutat Bellarminus l. 1. de verbo Dei c. 1. 2. & 3. & lib. 3. c. 10. Ratio patebit ex assertionem sequenti.

45 **ASSERTIO III.** Proponi igitur fides aliquando solet ab Angelis; communiter vero ac ordinarie fides hominibus proponi solet ab alijs hominibus. Probatur & declaratur assertio. Ita enim Abrahamo, cuius fides commendatur Genesis 17. Rom. 3. & 4. itemque Moyse, fides immediate proposita fuit, auctoritate quidem Dei, sed per Angelos, vt satis patet Hebr. 2. v. 2. & suo loco dictum, to. 1. d. 5. q. 5. dub. 5. probabile esse, omnes apparitiones diuinas veteris & noui testamenti mediantibus Angelis factas esse. Ita etiam probabilis communis habet Theologorum sententia, Angelos inferiores illuminari ab Angelis superioribus, vt suo loco dictum tom. 1. d. 5. q. 4. dub. 4. & q. 6. dub. 1.

47 **Communissimum autem, & iuxta legem Dei ordinariam maxime consuetum modum proponendi fidem, esse per homines, probatur ex vfu & memoria totius antiquitatis.** Sic enim ante legem conditam, à Patriarchis seu maioribus, fidei doctrina, per continuam traditionem, ad posteros manauit, fere absq; nouis reuelationibus, vt docent Epiphanius initio libri primi, contra hæreses, & Eusebius in principio lib. de demonstratione Euangelica. Sic etiam postea per Moysen fidem suscepit cætera turba, iuxta illud Exodus 14. v. 31. *Timuitq; populus Dominum, & crediderunt Domino & Moysi seruo eius.*

Sic & per Ioannem Baptistam & Apostolos tradita & propagata est fides, tum apud Iudæos, tum apud Gentes iuxta illud Ioannis 1. v. 7. *Hic venit in testimonium, vt testimonium perhiberet de lumine vt omnes crederent per illum.* Et Marci vlt. vers. 20. *Illi autem profecti prædicauerunt vbiq;*

Dominus